

карантинними обмеженнями ввели дистанційне навчання, дуже великій кількості першокурсників, так і не довелося здружитися, як справжній колектив. Просто сидячи перед монітором, або екраном смартфонів, студент не відчуває тієї атмосфери як в аудиторії. Цих звичайних моментів, які інші згадують як золоті роки. А зараз, лише дистанційне навчання. Проте, доки ми не переможемо цей вірус, багатьом треба буде зачекати.

Я, як першокурсниця також можу сказати стосовно дистанційного навчання. На дистанційному навчанні я не бачила одногрупників. Деякий матеріал не зрозумілий, і навіть інтернет не може дати мені об'єктивної відповіді на будь-які питання. Я не завжди розумію, що від мене хоче викладач, адже не завжди я здатна зрозуміти, що він хотів донести. Ніхто не застрахований від помилки або друкарські помилки. Також їде велике навантаження на очі.

Домашня атмосфера з кожною годиною починала все більше тиснути. Вона зовсім не сприяла моїй роботі або отриманню знань. Це важко, адже я повинна була не тільки вивчати матеріал на практичних та лекційних заняттях, так ще підготувати реферати та інші домашні завдання, не забути у кого яка електронна пошта, кому-то треба надсилати завдання в Вайбер, а кому на пошту. Крім цього ідеально виконати роботу, щоб не отримати злощасну трійку. Тому я можу твердо стверджувати, що дистанційне навчання є дуже важким, особливо для першокурсника.

#### Література

1. Моїсєєва Н. І., Омельченко Г. Ю. Комунікаційна діяльність в структурі соціально-комунікаційного знання. – 2017.

2. Омельченко Г.Ю., Пилипенко С.Г., Моїсєєва Н.І. Інформаційна сучасність: проблема ідентичності у просторі технології. // Філософія спілкування: філософія, психологія, соціальна комунікація. № 10.-2017.- с. 33-36.

Науковий керівник  
канд. істор. наук., викладач Лапченко А.С.

*Понеділок Б.*

*Державний біотехнологічний університет*

### ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ОСВІТИ В ТЕХНІЧНИХ ЗВО

Інтенсивний розвиток сучасних технологічних процесів і підвищення вимог до якості реалізації виробничих функцій працівника зумовлюють необхідність удосконалення підготовки фахівців технічного профілю. Система вищої технічної освіти повинна забезпечити навчання і виховання професіоналів, які легко орієнтуються в новітніх досягненнях своєї галузі діяльності, ерудованих, з розвинутим творчим мисленням, здатних ефективно вирішувати весь комплекс завдань, що постануть перед ними, з урахуванням гуманістичних пріоритетів та людських цінностей, до яких спостерігається потужна тенденція у сучасному суспільстві. В навчально-виховному процесі вищих технічних навчальних закладів необхідно реалізовувати сучасні принципи організації навчального процесу, вдосконалювати зміст і структуру,

форми та методи підготовки фахівців через парадигму пріоритету гуманістичних надбань людства й з метою гуманізації людських стосунків.

Дослідження доводять, що гуманізація й гуманітаризація – два взаємозалежні боки єдиного процесу підготовки фахівця, які передбачають відхід вищої школи від авторитарної педагогіки, з її ставленням до студентства як пасивного об'єкта впливу, й оволодіння повною мірою педагогікою співробітництва, заснованою на діалогічному спілкуванні науково-педагогічних працівників і студентів як рівноправних суб'єктів навчальної діяльності. Однак, аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що питання впровадження принципів гуманізації та гуманітаризації у навчально-виховний процес вищих технічних навчальних закладів розглянуто недостатньо. Метою статті є наукове обґрунтування змісту понять “гуманізація” й “гуманітаризація” освіти, визначення шляхів впровадження принципів гуманізації та гуманітаризації у навчально-виховний процес технічних закладів вищої освіти. Гуманістична тенденція розвитку суспільства ставить особливі вимоги до вищої освіти і зумовлює її мету на сучасному етапі.

Поняття “гуманізація” і “гуманітаризація” освіти набуло у наукових дослідженнях різноманітного термінологічного тлумачення. На межі 80-90-х років минулого століття термін гуманізація розглядався як один із принципів світогляду (в тому числі моралі), в основі якого лежать переконання у безмежних можливостях особистості та її здатність до вдосконалення, вимоги захисту громадянських прав, у тому числі права на щастя й задоволення потреб та інтересів, які мають бути кінцевою метою громадської діяльності.

У сучасних наукових дослідженнях гуманізація освіти розглядається як соціально-педагогічний феномен, що відображає сучасні суспільні тенденції у побудові й функціонуванні системи освіти. Так, О.Барно зазначає, що гуманізація – це визначення людини як особистості, яка має право на розвиток своїх особливостей та їх реалізацію в суспільстві і утвердження свого місця в житті. На думку Є.Шиянова, гуманізація – це соціальноціннісна й морально-психологічна основа громадського життя, відносин між людьми. Відповідно вона характеризує ідейні основи освіти як суспільного явища. М. Добрускін, визначає гуманізацію як сукупність філософських, гносеологічних, психологічних, соціально-культурних і дидактичних поглядів, що визначають цілі й завдання вищих навчальних закладів у підготовці й вихованні майбутнього фахівці як творчої особистості.

Гуманізація освіти щонайтісніше пов'язана з її гуманітаризацією. Якщо гуманізація припускає визнання самоцінності людини як особистості, забезпечення її прав, волі, можливостей самореалізації, то гуманітаризація освіти служить формуванню гуманістичних міжособистісних відносин, у тому числі між науково-педагогічним працівником і студентом у навчальному процесі. Вона передбачає розширення переліку гуманітарних дисциплін, поглиблення інтеграції їх змісту для отримання системного знання. Вчені розглядають гуманізацію та гуманітаризацію як процеси, які є тотожними, доповнюють один одного й розглядаються у взаємозв'язку. Ми дотримуємося точки зору

вітчизняного дослідника С. Гончаренка, який розглядає гуманізацію та гуманітаризацію як два незалежних методологічних принципи, що знаходяться у взаємодії, але мають свої цілі й завдання. На підґрунті існуючих в науковій літературі визначень понять “гуманізація” і “гуманітаризація” освіти ми пропонуємо такий варіант їх тлумачення стосовно застосування в навчально-виховному процесі вищих технічних навчальних закладів: гуманітаризація – це підвищення питомої ваги соціально-економічних і інших гуманітарних навчальних дисциплін, удосконалення їх змісту й методики викладання з метою формування та забезпечення розвитку високих моральних якостей випускників вищих технічних навчальних закладів; гуманізація – це процес створення умов для самореалізації, самовизначення студентів, орієнтація навчально-виховного процесу у вищих технічних навчальних закладах насамперед на процеси формування особистості у всій багатогранній повноті її інтелектуального, культурного, психологічного і соціального розвитку.

Головним у навчально-виховному процесі стає не тільки формування професійних знань, практичних умінь, але й те, на що конкретно орієнтоване мислення фахівця, соціальний і професійний потенціал його практичної діяльності. Принцип гуманізації вимагає щоб усі навчальні дисципліни у вищому навчальному закладі мали ту або іншу гуманітарну спрямованість, яка б формувала критичність мислення, привносила у викладання колізії історії, логіку традицій відповідної предметної галузі, її соціальну й економічну основу, етичні і моральні аспекти. Такий підхід, на нашу думку, може забезпечити підготовку тих, хто навчається, до життя і продуктивної роботи в нинішньому динамічному світі, усвідомлення свого місця в ньому, найважливіших питань буття. Розглядаючи питання гуманізації та гуманітаризації навчально-виховного процесу у вищих технічних навчальних закладах, ми повинні мати на увазі, що інженерна освіта ХХІ століття обов’язково повинна враховувати нові відношення інженерної діяльності з навколишнім середовищем, суспільством, людиною. Вона повинна мати гуманний характер, не шкодити природі, суспільству, гармонізувати з ними. Єдиний шлях зміни погляди інженера та інших працівників технічної сфери на сутність своєї діяльності лежить через гуманізацію та гуманітаризацію освіти. Отже, кінцевою метою вищої технічної освіти, яка заснована на принципах гуманізації та гуманітаризації повинно стати виховання не лише фахівця, а насамперед суспільно активної свідомої особистості. Основними шляхами її досягнення, на нашу думку, повинно бути впровадження сучасних технологій та наукових досягнень у навчально-виховний процес, усунення уніфікації освіти й авторитарної педагогіки, підготовка нової генерації педагогічних кадрів, створення експериментальних осередків для відпрацювання педагогічних інновацій та освітніх модулів, подолання відчуження між педагогом та студентом, педагогічний оптимізм, педагогічна етика. З огляду на те, що інформаційно-пізнавальна парадигма сучасної освіти не виконує своєї конструктивної соціальної місії – не дає змогу адекватно формулювати і розв’язувати складні проблеми розвитку вищого технічного навчального закладу, вона має поступитися соціально-культурній парадигмі, яка

характеризується відкритістю, гуманізмом, внутрішньою діалогічністю, а тому відрізняється від традиційної. Порівняльний аналіз традиційної інформаційно-пізнавальної та соціально-культурної освітніх систем за основними компонентами: зміст освітньої діяльності та між суб'єктної взаємодії, форма організації навчання, програмно-методичне забезпечення, стиль керівництва навчальним процесом, дає змогу визначити переваги останньої, яка ґрунтується на принципах гуманізації та гуманітаризації

Таким чином, впровадження принципів гуманізації й гуманітаризації у навчально-виховний процес технічних закладів вищої освіти сприятиме формуванню інженерів нового типу, які мають широку технічну та гуманітарну підготовку, розвинуте почуття громадянської відповідальності за результати власної професійної діяльності. У подальшому доцільно проаналізувати інноваційні педагогічні технології підготовки студентів технічного профілю на основі концепції особистісно орієнтованого навчання.

Література.

1. Bondar N., Danchenko I., Moiseeva N. Pedagogical approaches to the formation of competencies and learning outcomes of students studying in the educational-professional program "Tourism" of the first qualification level "bachelor". – 2020.

2. Данченко І. А., Моїсеєва Н. І. Методологічні і методичні основи підготовки студентів вищих аграрних навчальних закладів за спеціальністю Туризм // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2017. – №. 188. – С. 82-91.

3. Добрава С., Омельченко Г. Ю. Проблеми мотивації навчання у вищій школі. // Матеріали студентських наук. праць кафедри ЮНЕСКО "Філософія людського спілкування" та соціально-гуманітарних дисциплін. Вип. 2. Харків : ХНТУСГ- с. 19-22.

4. Омельченко Г. Ю. Фактор національної ідентичності в державотворенні епохи модерну. // Українське державотворення: історичний аспект: матеріали Всеукраїнської наукової конференції. Харків, 28 травня 2021 р. – Харків:ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. – с. 211-213.

Науковий керівник  
к.ек.н., ст. викл. Омельченко Г.Ю.

*Притуленко М.І.*

*Державний біотехнологічний інститут*

## ПРОБЛЕМА ЗІТКНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ І ВЛАДИ В РОМАНІ МИХАЙЛА БУЛГАКОВА «МАЙСТЕР І МАРГАРИТА»

«Майстер і Маргарита» - найголовніший твір Михайла Булгакова, який він присвятив своїй останній дружині Олені Сергіївні Булгаковій. Роман вперше подався у друкарню в 1929 р. під назвою «Фурибунда» та псевдонімом «К. Тугай», а в 1930 р. перша редакція твору була знищена самим письменником.